

SKOGSARBETARSTREJKEN

- Våren 1975

Förord

Skogsarbetarnas strejk våren -75 var en väldigt medveten strejk. Man visste vad man slogs för och varför. Knäckta ryggar, utslitna leder, kärlekskramp, dålig mage, det är några av de erfarenheter man fått av ackordshetsen i skogen.

Sedan början av sextiotalet har det inom Skogs förts en envis kamp för att få förbundet att ställa sig bakom kravet på fast lön - på månadslön. Denna kamp kulminerade i och med strejken. I handling visade skogsarbetarna vilken löneform de vill ha och de visade hur man kommer fram till ett godtagbart avtal - genom kamp.

Denna skrift sammanfattar bakgrunden till strejken och dess händelseförlopp. Dessutom förs en intressant diskussion om facket och presenteras alternativa möjligheter för organiseringen och kampen i skogen och annorstädes.

Skriften bygger huvudsakligen på de diskussioner och analyser som gjordes under Förbundet Arbetarmakts seminarium om skogsstrejken i november -75. Erfarenheterna från de kamrater som deltog i strejken har också varit väldigt viktiga. För den slutgiltiga utformningen är två kamrater ansvariga.

Förbundet Arbetarmakt/Förbundsstyrelsen

Bakgrund

Skogsarbetet är inte den idyll som många föreställer sig. Hård mekanisering, stress, olycksfall och förslitning tillhör vardagen för skogsarbetaren. Tempot i skogen har ständigt ökat. Arbetaren har fått betala bolagens ökade profiter.

MEKANISERINGEN AV SKOGSBRUKET

Mekaniseringen av skogsbruket började på allvar under 50-talet. Man övergick från att fälla träden med svans och yxa till att använda motorsåg. I början var sågen så tung att yxan fortfarande behövdes för att kvista träden. Senare kom en lättare såg som gjorde det möjligt att också kvista träden med motorsåg. Hästen, som tidigare hade använts för att släpa stockarna till älvarna, ersattes med traktorer, Mekaniseringen innebar allt större kalhyggen.

Skogsarbetet blev, från att ha varit ett relativt fritt jobb, allt mer bundet, Motorsågen och skogsmaskinerna drev upp takten. Stressen i skogen ökade,

Prissättningen bedömdes efter det arbetsmoment där rationaliseringen gjort sitt intåg. Det var skogsbolagen, inte skogsarbetaren, som skulle tjäna på motorsågen och traktorerna. Arbetsmoment som inte gick att rationalisera fick skogsarbetarna fortfarande göra på samma sätt som tidigare, för mycket låg betalning. För att maskinerna skulle kunna utnyttjas effektivt fick skogsarbetarna dra ihop stockarna utmed körvägar i skogen. De fick överta hästarnas arbete, De måste nu fälla fler träd per dag för att komma upp i en vettig dagslön. Man måste springa mellan fler träd och vintertid skotta sig ner till roten genom all snö. Skogsarbetaren fick visserligen ett procenttillägg för snöskottningen, Men som en skogsarbetare uttryckte det: procent på ingenting blir ingenting.

RATIONALISERINGAR

Under 1960-talet bortrationaliserades halva Sveriges skogsarbetarkår. Men rationaliseringen slutade inte med detta. Staten gick in med forskningspengar för att nya maskinsystem skulle utvecklas. Processorn, en maskin som både kvistade och kapade träden, infördes. Ett annat system var Logmasystemet, där de olika arbetsmomenten var fördelade på flera maskiner. Huggarna, som tidigare fällt, kvistat och kapat träden, fick i fortsättningen enbart fälla. Andra omskolades till traktorförare. De nya maskinerna skulle vara igång hela tiden. Det satsade kapitalet skulle utnyttjas så effektivt som möjligt. Skiftgång infördes och skakur registrerade hur mycket maskinerna var igång. Förarna skulle behandlas med den nya arbetspsykologin för att de skulle identifiera sig med företaget så mycket som möjligt och inte utnyttja den strategiska position de har. Ett annat sätt att binda upp arbetarna var att låta de, eller småföretagare, köpa skogsmaskiner och sedan driva skogsavverkningen på entreprenad. Då behövdes ingen arbetspsykologi när räntor och amorteringar hela tiden drev på. Bolagen slapp härigenom också arbetsgivaravgifter och alla kostnader för maskinernas barnsjukdomar.

VAD DU ÄN GÖR - BÖRJA INTE I SKOGEN

Detta råd har många unga fått som växt upp i trakter där skogsbruket har dominerat. Arbetsförhållandena i skogen har alltid varit mycket hårda. Snö, kyla och tungt arbete har varit skogsarbetarens vardag. Mekaniseringen har inte förändrat dessa villkor, När motorsågen kom, ändrades avtalet, så att skogsarbetaren blev tvungen att hugga mer för samma lön. Motorsågen underlättade inte arbetet som man från början kunnat tro, utan den drev istället på, Bullret från sågen drev skogsarbetaren att jobba snabbare, Avgaserna gjorde att många blev så förgiftade under arbetet att de inte kunde få i sig en matbit när de kom hem.

Nya yrkessjukdomar kom. Förutom utslitna ryggar fick skogsarbetarna efter en tid vita fingrar. Så fort de blev kalla förlorade de känslan, det var kärlekskramp. Läkarna vägrade erkänna sjukdomen för att skogsbolagen skulle slippa betala ut yrkesskadeersättning. Många skogsarbetare fick också sämre hörsel av allt buller från motorsågen, Det händer att skogsarbetare skadas eller krossas av träd som faller av någon annan, Bullret från sågen gör att man varken kan höra att trädet faller eller kamraternas varningsrop.

Det är först på senare år som skogsbolagen infört enkla säkerhetsanordningar: kastskydd, för att förhindra att sågen far upp mot ansiktet och uppvärmda handtag för att förebygga kärlekskramp. I de nya skogsmaskinerna slipper skogsarbetaren visserligen motorsågens risker, men istället har de stora chanser att få ryggen förstörd av alla skakningar och förstörda nerver av stressen,

DET ÄR INTE BARA TRÄD SOM FÄLLS I SKOGEN

Fortfarande fälls en stor del av skogen, speciellt i Norrland, med gamla avverkningssystem, dvs skogsarbetaren fäller, kvistar och kapar träden. En titt i statistiken ger en förklaring. Sedan mitten av sextioalet har kapitalet kapat åt sig en ökad andel av de värden som arbetarna producerar. Genom de senaste årens virkesprishöjningar har utvecklingen galopperat iväg. Man skulle kunna fördubblat lönerna på en genomsnittlig nordsvensk förvaltning avverkningsäsongen 74-75 och ändå skulle inte profiten per kubikmeter bli lägre än vad den var så sent som 1971-72.

Det ökade tempot i skogen har lett till en utgallring av skogsarbetare där de starkaste blivit kvar. Mellan 1955-73 har skogsarbetaren mer än femdubblat sin avverkning per dagsverke, Olycksfallen har följt den ökade arbetsintensiteten, 1955 var det en halv gång farligare att jobba i skogen än att ha ett jobb vilket som helst. 1969 var det över fyra gånger farligare. De helmekaniserade avverkningssystemen ledde till ännu fler olyckor, trots att bolagen påstod att det var av omtanke om skogsarbetarnas säkerhet de infördes. Fällarna i dessa system har dubbelt så hög olycksfallsfrekvens som andra skogsarbetare.

Inför denna försämring av arbetsvillkoren, med större utsugning och fler olyckor har facket bara predikat återhållsamhet och tålmod, fackbyråkraterna har förenat sig med bolagsdirektörerna och lovprisat den tekniska utvecklingen, som en garanti för de anställdas trygghet. En trygghet för bolagen att öka sina profiler och lämna efter sig skövlade bygder med arbetare knäckta av skogen. På många ställen i landet har det gått så långt att Skogsarbetarförbundet döpts om till arbetslöshetskassan.

KAMPEN FÖR MÅNADSLÖN

Kravet på månadslön är inte något nytt, I tio års tid har medlemmarna i Skogsarbetarförbundet bearbetat förbundsstyrelsen för att få igenom månadslön, resultatet har blivit fortsatta raka ackord och försämrade avtal. 1970 övergick man till en ny måttenhet i skogen, från tum till cm, vilket blev till nackdel för skogsarbetarna. På vårkanten strejkade 500 man i Hälsingland och Härjedalen. Resultatet blev ett provavtal med 21:25 i fast grundlön per dag.

Förbundsstyrelsen såg sig nu tvingad ge sken av att de ville lyssna på skogsarbetarna och så kom Skogs Rådslag-70, I 72,4% av svaren ansåg medlemmarna att månadslön skulle införas omedelbart inom samtliga arbeten i skogsbruket. Förbundsstyrelsen ansåg sig tvungen att åtminstone kräva

månadslön, vilket endast resulterade i fortsatta ackord.

1971 gick 1300 man kring Åsele och Överkalix ut i strejk för månadslön. Strejken var dåligt organiserad och efter tre veckor slutade den utan något märkbart resultat, Arbetsköparna och förbundsledningen skaffade sig sedan arbetsro genom att tillsätta en arbetsgrupp för att utreda löneformsfrågorna i skogen.

1973 var arbetsgruppen klar med sin rapport, I 5000 ex gick den ut till förbundets medlemmar, Över 60 motioner om månadslön kom in till kongressen. Det blev kongressens huvudfråga, Förbundets linje blev att begära förhandlingar om försöksverksamhet med månadslön. Förhandlarna slog emellertid till reträtt redan i början. De gick istället in på arbetsköparnas linje och ansåg att arbetarna inte skulle klara av en övergång från rakt ackord till månadslön. Den stora lönespridningen skulle fresta på solidariteten.

På vårkanten -74 kom årets avtal. Den fasta lönedelen hade nu kommit upp till stolta 1:27 i timmen, Nu hade man fått ett månadslöneförsök också, sas det. Men i realiteten var försöksavtalet dåligt och omröstningsreglerna på ett kränkande sätt fixade för att leda till ett nej. Månadslönen var meritvärderad. En veckas sjukdom ledde förutom till förlorad arbetsförtjänst också till att man åkte ner en meritklass, vilket betydde en förlust på 225 kr nästa kvartal. Försöksavtalet trycktes upp i så få ex att de bara räckte till de tilltänkta försöksförvaltningarna.

Reglerna för röstningen, som fastställts av arbetsköparna och godkänts av Skogs, var en parodi på demokrati. Som regel gällde t ex: "Försöket kommer till stånd på de förvaltningar där minst 75% av de röstberättigade svarat ja härtill, under förutsättning att sådan majoritet uppnåtts inom minst två försöksförvaltningar per avtalsområde." Soffliggare och sjuka räknades som nejroster, Det gick f ö rykten om att Pinochet hade förhört sig hos arbetsköparna och Skogs ledning om hur man fixar en demokratisk omröstning, Men inte ens han trodde att Chiles folk skulle gå på den här varianten.

De odemokratiska omröstningsreglerna gjorde att skogsarbetarna trots stor uppslutning (drygt 60%) för månadslön inte nådde upp till gränsen, Fiflet var dock allt för uppenbart och arbetsköparna och förbundsledningen var tvungna att göra en taktisk reträtt och prova månadslön inom två förvaltningar. Trots att villkoren för månadslön var mycket dåliga inom dessa förvaltningar med bl a meritvärdering, har arbetarna föredragit den framför det raka ackordet.

Att ackordshetsen måste bort i skogen, det var och är den överväldigande majoriteten av skogsarbetare eniga om.

Mobilisering för månadslön- strejk

Skogsbolagens rekordhöga vinster 1974, tillsammans med brist på arbetskraft i skogen, skapade förutsättningar för att gå ut hårt i -75 års avtalsförhandlingar. Många motioner hade kommit in till förbundet med krav på månadslön utan meritvärdering och uppjustering av det relativa löneläget. Vid avtalsrådets sammanträde i december -74, där riktlinjerna för de kommande förhandlingarna skulle dras upp, nonchalerade man nästan helt

dessa krav.

Nu drogs aktiviteter igång på två håll. I trakten av Överkalix började namnlistor cirkulera bland skogsarbetare anställda hos Domänverket, med krav på månadslön. I en sektion av Skogs, Arjeplog, (tillhör avdelning 22 i Arvidsjaur) skickade man ut ett upprop till andra skogsarbetare, där man hörde sig för vilket stöd man hade för kravet på månadslön. Detta resulterade i en mängd stormöten inom trädprisområdet. En motion, tidigare avvisad av avtalsrådet, spelade här en grundläggande roll för inriktningen av kampen, kraven häri var:

Vi kräver att förbundet, avtalsrådet och LO ej skriver på någon uppgörelse förrän löneformsfrågan i trädprisområdet är löst. Vi ställer oss helt avvisande till alla former av blandackord. Månadslön på lägst 4000:- och 25:- i dagstraktamente. Avtalsförslag för skogsarbetarna ska underställas medlemmarnas avgörande i allmän omröstning. Därest förbundet inte får igenom dessa krav, gå ut i konflikt. Ett extra avtalsråd sammankallas för att diskutera dessa krav.

Stormöten hölls i Arjeplog, Arvidsjaur, Älvsbyn, Vännäs, Hoting, Norsjö och Åsele. Mötena visade att skogsarbetarna var beredda gå ut i strejk för uppjustering av det relativa löneläget. Detta innebar också att man solidariskt skulle ställa upp för varandra om inte alla fick månadslön.

Skogsarbetarförbundet höll under tiden på att förhandla med skogsbrukets arbetsköpare. Den sjätte mars tillkännagavs ett förhandlingsresultat som på lång väg luktade splittringsförsök. Skogsarbetarna i Norrbotten skulle få meritvärderad månadslön (Norrbottensavtalet), Skogsarbetarna i Västerbotten skulle få välja mellan rakt ackord och en modifierad form av månadslön, som innebar 65% fast lön och 35% ackordlön. Storleken på lönen togs överhuvudtaget inte upp. Detta bud var oacceptabelt. Om skogsarbetarna i Västerbotten enligt gick ut i strejk för ren månadslön skulle skogsarbetarna i Norrbotten också göra det. Så blev också fallet.

Måndagen den 24 mars blev första strejkdagen. Strejken fick en snabb spridning. Arbetare i Jämtland och Västernorrland strejkade också. Snart var den spridd över hela trädprisområdet. I handling visade skogsarbetarna att de ville ha ren månadslön.

Händelseförloppet

Några få dagar efter strejkens början, den 26 mars, sammanträdde den centrala strejkkommittén. På detta möte spikade man kraven och vem de riktas till. Månadslönekravet riktades till arbetsköparna och 4000:-/mån och 25:- i dagstraktamente riktades till förbundet att förhandla utifrån, (Traktamentskravet ändrades senare till statlig nivå.)

Den 4 april sammankallades ett extra avtalsråd, för att eventuellt besluta om totalstrejk. Efter ett långt sammanträde visade det sig att förbundsledningen lyckats driva sin linje hårdast, Avtalsrådet vågade varken fördöma eller stödja strejken. Förbundsledningen försökte dribbla bort korten genom att hävda att lönenivån och inte löneformen är huvudkravet.

Två dagar senare höll centrala strejkkommittén ett möte där den diskuterade den senaste utvecklingen och avtalsrådets agerande. Kraven skärptes nu, så att en återgång till arbetet skulle ske först när arbetarna fått bindande löfte om månadslön i hela strejkområdet. På detta möte fanns också representanter för de strejkande i norra Hälsingland och Härjedalen. Strejken hade nu spritt sig utanför trädprisområdet - till WDHU-området.

Den 13 april möter representanter för strejkkommittén representanter från förbundsledningen. Efter mötet konstaterar en medlem i strejkkommittén - Gunnar Holmgren: "Vi är överens om målet, men inte om medlen."

Dagen därpå har strejkkommittén möte. På detta sitter man i en rävsax i fråga om avtalet av den sjätte mars. Man förkastar Västerbottensavtalet (65% meritvärderad månadslön, 35% ackord), men man anser sig inte kunna förkasta Norrbottensavtalet, som innebär månadslön, men med meritvärdering. Gör man det, och förlorar strejken, skulle skogsarbetarna i Norrbotten förlora det man dittills vunnit. Man gav upp kravet på ren (=utan meritvärdering) månadslön. Stämningen inom strejkkommittén var förvirrad. Alla hade inte klart för sig att man accepterat meritvärdering, när man godtar Norrbottensavtalet som ett möjligt avtal för alla skogsarbetare.

NYA ARBETARGRUPPER DRAS MED I STREJKEN

Ett viktigt stöd i kampen fick skogsarbetarna genom att flottarna i Kalix älv gick med i strejken. Flottningsarbetare i andra älvar genomför också solidaritetsstrejker.

Arbetare vid skogsplanteringar går ut i strejk för kravet på månadslön.

Virkesmätare permitteras efter att ha vägrat en överflyttning till flottningsarbete, då de ansåg detta innebära strejkbryteri,

SOLIDARITETEN

Förutom solidaritetsaktioner från närstående arbetargrupper, görs uttalanden och skänks pengar från fackliga, politiska och andra ideella organisationer. Ex vis: Hamnarbetarförbundet - 10 000:-, Skövdestädernas - 60 000:-, Stridsfonden i Malmfälten - 175 000:-. Stödskommittéer bildades över hela landet. De samlade in pengar, höll möten med skogsarbetare, sålde skogstian till stöd för skogsarbetarnas krav och strejk.

VIRKESBRISTEN

Ett litet skogsbolag, Kopparfors (som då inte var med i SAF), med skogsmarker i södra Hälsingland och Gästrikland, fick sådan virkesbrist att de var tvungna gå med på förhandlingar om månadslön. De strejkande skogsarbetarna i Kopparfors gick tillbaks till arbetet efter att förhandlingar inletts. Återgången utan löfte om månadslön (enbart löfte om förhandlingar) verkade demoraliserande på de övriga skogsarbetarna i södra Hälsingland. Detta, tillsammans med den lokala fackföreningens agerande, bidrog starkt till att strejken där aldrig fick ordentligt fotfäste.

Massafabrikerna kunde köras som vanligt, men lagren avtappades betydligt. MoDomsjö i Örnsköldsvik kom över den omedelbara virkesbristen genom att köpa flis från Sovjetunionen, I samband med pingsthelgen gjorde NCB:s fabrik i Väja i Ådalen ett driftsstopp på åtta dagar på grund av virkesbristen.

ARBETSKÖPARNAS AGERANDE

Skogsbolagen hade som taktik att inte erkänna att virkesbristen var orsaken till driftsstopp utan skyllde istället på sviktande konjunkturer.

Försök av skogsarbetare i Värmland att gå med i strejken stoppades effektivt av Uddeholmsbolaget, genom att varsla om permitteringar och driftsinskränkningar p g a "konjunkturläget".

I en skrivelse i slutet av april till samtliga SAF-anslutna företag uppmanades de att inte anställa strejkande skogsarbetare.

Skogsbolagen basunerade också ut att månadslön skulle innebära mer övervakning av skogsarbetarna, fler förmän.

I övrigt nöjde sig skogsbolagen med att applådera Skogs förbundslednings rop på lag och ordning.

SKOGSARBETARFÖRBUNDETS AGERANDE

Med Skogs godkännande gick LO ut med direktiv till alla sina avdelningar att inte stödja strejken vare sig ekonomiskt eller moraliskt.

Den 18 april säger förbundsledningen nej till centrala strejkkommitténs krav från den 14:e att ett nytt avtalsråd skall inkallas för att riva upp uppgörelsen om blandackord (Västerbottensavtalet).

I början på maj presenterar Skogs för arbetsköparna ett krav på månadslön för maskinarbetarna i de fyra nordligaste länen.

Förbundets vägran att ta upp de strejkandes krav, och istället ta upp egna delkrav kännetecknade hela deras agerande. De försökte hela tiden splittra och passivisera de strejkande,

Lokalt agerade funktionärerna och ombudsmännen mycket olika, på många håll i Norr- och Västerbotten deltog de aktivt i arbetarnas kamp. På andra håll arbetade de vidare, som inget hänt, men de motarbetade inte strejken. Men ju närmare förbundskontoret i Gävle strejken spred sig, desto aktivare motarbetade funktionärerna denna, t ex genom personlig agitation, felaktiga artiklar i pressen och konkurrerande fackmöten när de strejkande hade stormöten.

STREJKENS SLUTSKEDE

Den åttonde maj sammanträder strejkkommittén och gör bl a följande uttalande: Vi betraktar varje insats i flottning, skogsplantering eller annan slags skogsvård som strejkbryteri. Man begär även blockad i hamnarna för import av virkesråvara.

Den 13 maj kommer arbetsköparna med ett bud som helt förbigår kravet på månadslön. Förbundet säger nej, men förklarar sig villigt till fortsatta förhandlingar.

Förhandlingarna mellan Skogs och arbetsköparna strandar den 15 maj. Landshövding Bengt Lyberg - gammal MoDo-direktör - utses av regeringen att leda medlingskommissionen,

Den 28 maj sluter Skogs och arbetsköparna ett avtal som innebär att lönen är till 85% meritvärderad och till 15% ackord. Massmedia kallar avtalet för månadslön och propagerar för det och för återgång.

Efter att de strejkande hållt stormöten, accepterar strejkkommittén avtalet och rekommenderar återgång, Måndagen den tredje juni återgår skogsarbetarna till jobbet. Största strejken sedan Metallstrejken är slut.

Sammanfattning

Det avtal skogsarbetarna godkände trädde ikraft den 1 oktober 1975 och det hade följande utseende: Norrbotten fick "fast" månadslön och övriga Sverige 85% "fast" lön och 15% prestationsbetalning. Den "fasta" lönen är uppbyggd så här: Alla arbetsuppgifter inplaceras i fem befattningsgrupper. Arbetare placerad i en grupp tillhör denna och kan inte flyttas ner om han tillfälligtvis får andra uppgifter, t ex huggare som sommartid blir placerad på plantsättning,

De fem befattningsgrupperna är:
plantskolearbeten, manuell röjning
sådd, plantering, dikning
barkning, kemisk lövbekämpning
huggning, körning, montörer, röjning med såg, m m
servicereparatörer
Löneskillnaderna mellan varje befattningsgrupp är 200:-.

MERITVÄRDERINGEN

Varje befattningsgrupp indelas i fem meritklasser. Meritpoäng tilldelas efter värderingsfaktorerna:
yrkeserfarenhet (=sammanlagd tid inom yrket)
anställningstid (=hos nuvarande arbetsköpare)
utbildning (=yrkeserfarenhet, skolor)
mångsidighet (=hur många olika typer av uppgifter man är kompetent till. t ex huggning, plantering, körning av processor)
frånvarodagar (=ej fackligt uppdrag, militärtjänst, sjukdom styrkt med läkarintyg)
arbetstidens utnyttjande (=tid från ankomst till av- färd - raster)
Löneskillnaderna mellan varje meritvärderingsgrupp är 75:-.

PRESTATIONSLÖNEN

Arbete som lämpar sig för prestationsbetalning ska i största möjliga utsträckning betalas med sådant tillägg. Genomsnittligt för hela landet för yrkeskunniga ska det utgöra 3:86/ timma Om man är närvarande alla timmar gör det $3:86 \times (\text{ca}) 167 = 644 \text{ kr} \cdot \text{mån}$. Tillsammans med en genomsnittlig "fast" lönedel gör det omkring 4000:- per månad.

ÖVRIGT

- Dagstraktamentet höjs till tio kronor, bortaliggnings till 28 kronor,
- Övriga ersättningar (som t ex rese-) uppjusteras med samma procent som lönepåslaget, dvs 20,68%.
- Arbetsköparna ska tillhandahålla skyddsutrustning (handskar, stövlar, blus, byxa, ryggs- och benskydd, maskinföraroverall, m m).
- Tillfälligt anställda betalas med timpenning från 14:00 - 20:05 + 1:40/tim i prestationstillägg.

AVTALETS INNEBÖRD

Avtalet innebär inte att kravet på fast månadslön utan meritvärdering gick igenom. Men det betydde att den fasta delen av lönen höjts kraftigt (85% av totallönen). Avtalet innebar inte heller att kravet man ställt på 4000:-/mån gick igenom. Men de flesta skogsarbetare har i praktiken fått en lön på omkring 4000:-. Det ursprungliga kravet på att lönen skulle vara fri från meritvärdering tillgodosågs inte och är tillsammans med den låga minimilönen den allvarligaste bristen i avtalet, Men de flesta skogsarbetare är överens om att avtalet är det bästa Skogs någonsin skrivit under. Kamp lönar sig!

Grunderna för meritpoäng för skogsarbetarna är inte lika förnedrande och splittrande som t ex vid Arendalsvarvet i Göteborg. Där tas punkter som samarbetsförmåga och ledaregenskaper med vid inplacering i befattningsgrupp.

Den splittring som prestationsdelen innebär har en del skogsarbetare bemött med att varje vecka redovisa vad laget huggt, i stället för enskild redovisning. En fördel med avtalet är att hela landet (utom Norrbotten) har samma avtal, vilket gör att kampen lättare kan samordnas,

ORGANISERINGEN UNDER STREJKEN

Kampen för månadslön har länge förts inom Skogs, också i början av 1975. När förbundet inte ställde sig bakom detta krav började en mobilisering för strejk. Denna mobilisering utnyttjade de möjligheter som facket ger, men gick utöver fackets ramar när så krävdes, genom bl a stormöten och demonstrationer före strejken,

I främst Norrbotten och Västerbotten användes den organisering som byggts upp före strejken också i strejken. Längre söderöver skedde organiseringen först i samband med strejken.

En genomgång av några av avdelningsområdena ger följande splittrade bild av organiseringen:

Avd 22 i Arvidsjaur: Årsmötet 22 mars beslöt om strejk.

Avd 26 i Skellefteå: Ombud till centrala strejkkommittén fick årsmötets förtroende.

Avd 21 i Överkalix: Avdelningsmöte valde ombud till centrala strejkkommittén.

Avd 9 i Boden: Avdelningsstyrelsen gick emot strejken. Lokala strejkkommittén vald på dåligt besökt stormöte.

Avd 20 i Umeälven: Sektionsmöten valde representant som skickades till strejkrepresentantskapsmöte. Avdelningsstyrelsen var delad om strejken.

Avd 12 i Mellannorrland: Ledamöterna till centrala strejkkommittén valdes av två sektioner vid kusten. Sektionerna hade väldigt dåliga kontakter sinsemellan. Ganska många som inte deltog i strejken, tom inom bodlag var det delade meningar.

Avdelning 35 i Hälsingland: Tillhör WDHU-området. Stormöte 31 mars beslöt om att ansluta sig till strejken. Avdelningen hade återkommande stormöten på två orter under strejken. Representanterna i centrala strejkkommittén var återkallbara och de hade oftast bundna mandat. Organiseringen fungerade bra. Södra delen av avdelningen var aldrig i strejk.

Centrala strejkkommittén bestod av två representanter från varje avdelningsområde. Dessutom hade SAC två representanter i strejkkommittén. Summa 26 personer. 3/4 av dessa hade fackliga uppdrag, ytterligare några hade haft. Strejken var naturligtvis politisk; arbetarnas kamp mot arbetsköparna, men ej partipolitisk. Strejkkommittén ansåg att Klassolidariteten var viktigast och lät inte partipolitiken splittra (ungefär 1/3 av strejkkommitténs medlemmar var organiserade socialdemokrater, 1/3 organiserade kommunister och resten partipolitiskt oorganiserade).

Att SAC var representerad som organisation i centrala strejkkommittén berodde på de problem som uppstod i samband med kampfonden. Omedelbart när strejken startade fick de skogsarbetare som var anslutna till SAC strejkunderstöd från sin organisation. Om Skogs, mot förmodan, skulle öppnat sina strejkkassor i ett senare skede av strejken fanns det risk för att SAC:s kassor redan skulle varit tömda. SAC ville därför skapa en egen kampfond, Strejkkommittén rekommenderade i detta läge SAC att vägra sina medlemmar strejkunderstöd och istället hänvisa dem till skogsarbetarnas kampfond. För att förebygga liknande och andra konfliktmöjligheter valdes också två SAC:are in i strejkkommittén.

På de orter där den lokala organiseringen skedde huvudsakligen inom fackets ramar var de SAC-anslutna arbetarna utan inflytande, Men i Hälsingland t ex skedde organiseringen på stormötesprincipen och gamla motsättningar överbyggades.

SOLIDARITETSARBETET

Ekonomi är naturligtvis alltid ett problem i samband med en längre strejk. Skogsarbetarna begärde och fick ekonomiskt stöd genom sin kampfond. Några större ekonomiska problem uppstod inte för de strejkande. Att frun i

huset också hade förvärvsarbete räddade många. Genom socialen kunde man också få pengar, eftersom sociallagstiftningen inte tillåter någon att svälta ihjäl, Den strejkandes familj är alltid berättigad till socialhjälp. I sista hand kunde man vända sig till kampfonden.

Solidariteten utvecklades i huvudsak på två sätt. Dels genom närstående arbetargrupper, även om det brast i denna mobilisering, dels genom solidaritetskommittéer och fackliga och politiska organisationer. Det märktes en klar skillnad mellan norra och södra Sverige i förmågan till enhetligt agerande, från i första hand vänstern, inom dessa solidaritetskommittéer. I Norrland var det i huvudsak skogsarbetarna själva som bar upp det praktiska arbetet. I södra Sverige var det vänstern, Och alla splittringar som finns i vänstern gick igen i solidaritetsarbetet. Så den övervägande delen av pengarna till kampfonden samlades in i Norrland och de flesta skogstiorna såldes här. Sammanlagt samlades 2,63 miljoner in. I vissa renodlade skogsdistrikt var uppslutningen bakom skogsarbetarna total. Bensinstationer, affärer, kiosker osv ställde upp och samlade in pengar och sålde skogstior. Kampen angick de flesta.

I södra Sverige, där vänstern försökte bära upp solidariteten, gick det inte alls lika bra. Att inte vänstern förmåddes enas i en solidaritetskommitté var avgörande. I en del städer fanns det tre olika sk solidaritetskommittéer. Splittringen gick i stort efter två linjer; klassolidaritet eller kändiskommittéer. Ingen av dessa linjer lyckades utveckla något brett stöd, som märktes i aktiv solidaritet. Därmed inte sagt att skogsarbetarnas kamp inte hade stöd. På vissa platser utvecklades ett bra stödarbete, men inte i nationell skala.

Tidigare har vi nämnt hur flottningsarbetare drogs med i strejken, Också planterare och elever på skogsvårdsskolor utvecklade en solidaritet i handling. Virkesmätare, som vägrade att agera strejkbrytare i flottningen, har vi också tagit upp.

Försök från skogsarbetarna att dra med virkesmätarna i strejken misslyckades. Under senare år har virkesmätarna förflyttats från skogen till massafabrikerna och sågarna. De har tappat kontakten med sina tidigare arbetskamrater och dessutom fått månadslönen.

Försök gjordes att få med hamnarbetarna i kampen. Det viktigaste var att stoppa importen av virkesråvara (framförallt flis). Transportarbetarförbundet avvisade denna begäran, eftersom de menade att en sådan begäran skulle komma genom Skogs. Man gömde sig i vanlig ordning bakom paragraferna. Hamnarbetarförbundet ställde sig inte avvisande, men i stora delar av Norrland skulle en total bojkott av trävaror vara liktydigt med att det inget fanns att göra och Hamns strejkkassa är inte särskilt stor. Dessutom kom dessa diskussioner upp först i strejkens sluskede och många väntade en uppgörelse.

Strejkkommittén genomförde inga ordentliga diskussioner eller aktioner för att upprätta kontakter och få organiserat stöd från pappersarbetare.

Strejkkommittén uppmanade de chaufförer som börjat köra det timmer som skulle flottas att sluta med detta strejkbryteri, Denna uppmaning följdes i de flesta fall.

Analys

Vi är inte ute efter att till varje pris leta fram olika linjer bland skogsarbetarna. Men olika linjer för kampens inriktning och uppläggning fanns och finns. Linjer som är av principiell betydelse, inte bara för kampen för månadslön, utan för arbetarkampen som helhet.

Två huvudlinjer finns: att skjuta facket framför sig, att arbeta inom facket, reformera, demokratisera och radikaliserar facket, eller en självständig linje, som huvudsakligen bygger på att klassen är aktiv, tar initiativ och behåller det. Skillnaden mellan dessa linjer kom till klart uttryck vid ett par tillfällen i strejken. Accepterandet av Norrbottensavtalet och frågan om vem som skulle förhandla med arbetsköparna. I samband med att den gamla strejkkommittén ombildades till en kontaktkommitté har frågan om inriktning och organisering för den fortsatta kampen ställts på sin spets.

SKILJELINJER

Norra Hälsinglands strejkkommitté föreslog att frågan om vem som skulle förhandla, Skogs eller strejkkommittén, skulle föras ut till diskussion bland de strejkande och beslutas där. Detta förslag röstades ner.

Vi anser principiellt att de som är i strejk själva ska förhandla genom sina betrodda representanter. Då ska man förhandla på de krav man är i kamp för. Om strejkkommittén förhandlat hade arbetarna på ett betydligt aktivare sätt kunnat vara med och tryckt på arbetsköparna och kunnat ge sina egna gubbar stöd och anvisningar. Nu blev arbetarna ställda på åskådarplats.

Men i det uppkomna läget var det rätt att låta Skogs förhandla, eftersom strejkkommittén redan gjort eftergiften att acceptera Norrbottensavtalet.

Vi har tidigare tagit upp Norrbottensavtalet och problematiken kring det. Men vi avvisar helt tanken på att man gav vika på de ursprungliga kraven och förde in tankar som "...om vi förlorar strejken...". En taktik för att skydda en eventuell reträtt måste man naturligtvis ha. Men denna taktik blev avgörande för en principiell fråga: Vem ska förhandla? Hos vem ska makten över förhandlingarna ligga? Är det klassen eller byråkraterna som ska avgöra?

Att man godtog Norrbottensavtalet, som riktlinje för den fortsatta kampen och förhandlingarna innebar också att parollen "skogsarbetarnas kamp är alla arbetares kamp" föll bort. För det är väl inte många arbetare som går ut i kamp för en meritvärderad månadslön?

Det var ingen tillfällighet att just strejkkommittén i norra Hälsingland tog upp denna fråga. Basorganiseringen här var skild från den på de flesta andra håll. Strejken och organiseringen skedde helt utanför facket, till skillnad från framförallt Norrbotten och Västerbotten. I Hälsingland hade facket genom sin praktik helt ställt sig utanför kampen. I Norrbotten var fackliga förtroendemän aktiva i kampen. Skogsarbetarna i Hälsingland lärde sig att de

själva måste agera och agera som klass. Denna klassjälvständighet ville man förankra hos alla strejkande skogsarbetare.

Det var inte enbart beroende på "fackets förräderi" i norra Hälsingland, att skogsarbetarna där utvecklade självständig kamp och organisering. Nästan hälften av skogsarbetarna är anslutna till SAC och denna fackliga delning innebar naturligtvis att stormöten helt enkelt var den form varunder man kunde besluta. SAC:s jämförelsevis demokratiska struktur hade också en betydelse.

UTVECKLINGEN EFTER STREJKEN

Efter strejken, ombildades strejkkommittén till en kontaktkommitté, med uppgift att i första hand slå tillbaks trakasserier mot skogsarbetare.

Kontaktkommittén träffades på nytt i augusti-75. På detta möte diskuterades dels om kontaktkommittén skulle finnas kvar, dels dess inriktning. Man beslöt också att dela ut de pengar som fanns kvar i strejkfonden till skogsarbetare som genom strejken fått problem med ekonomin.

De olika linjer som presenterades på mötet kan sammanfattas i följande: Upplösa kommittén. Kampen ska föras inom och genom Skogs. Norra Hälsinglands strejkkommitté ställde som förslag att strejkfonden och kontaktkommittén skall vara kvar. Strejkfonder organiseras upp centralt och lokalt. Dessa knyts till bestämda krav, nämligen att den 15%-iga rörliga delen skall bort och att meritvärderingen skall bort.

Vi instämmer med detta förslag, men med det tillägget att personerna i kontaktkommittén skall vara utbytbara. Detta för att förhindra vid en eventuellt ny konflikt, att den gamla strejkkommittén inte framträder som den självskrivna ledningen. Detta skulle kunna passivisera initiativet och aktiviteten i basen, dessutom kan förutsättningarna vara nya vid ett annat kamptillfälle. Kontaktkommittén beslöt att vara kvar, men att föra ut frågan om kampfonden till alla berörda skogsarbetare, Av stämningen att döma kommer ingen kampfond att bildas.

SLUTSATSER OM SKOGSSTREJKEN - SJÄLVSTÄNDIG KAMP OCH ORGANISERING

Skogsstrejken visade att det hos stora delar av arbetarklassen finns en ökad kampvilja, en ökad tilltro till sin egen förmåga att kunna agera. Skogsarbetarna visade att det är genom egen kamp man kan nå resultat. Men att påstå att skogsstrejken är av avgörande betydelse för den fortsatta formeringen och uppläggningsen av kampen är felaktigt.

En del arbetargrupper och vänsterorganisationer ser i efterhand skogsstrejken som ett uttryck för hur man ska mobilisera och hur kampen ska föras. Dels inom facket och dels utom. Dvs använda de fackliga strukturer som finns och gå utöver dem när kampens utveckling så kräver och härigenom stärka arbetarklassens självförtroende som klass. Att skapa 'klasskampstendenser i facket' eller 'mobilisera bästa möjliga front mot arbetsköparna'. Vi har inget

emot dessa paroller, men det gäller att gå längre och framförallt, att kunna gå längre, dvs inte kväva en medvetandeutveckling i sin linda. Åtminstone om man menar något med socialism och arbetarmakt.

En självständig organisering idag anser vi måste innefatta inte bara en självständighet från sossarna och klassarbetsideologin, utan också ett organisatoriskt fristående från av sossarna behärskade organisationer. En klasskampslinje måste också få ett organiserat uttryck, inte i några nya revolutionära fackföreningar, men i arbetsplatskommittéer, där antikapitalister utformar sin linje utifrån sina erfarenheter och sin styrka. Denna organisering bygger på ett avståndstagande från i första hand klassarbetsideologin, men också från de ideologier som ska "spruta in medvetenhet" i arbetarklassen.

Perspektivet för den här organiseringen är långt. I skogsstrejken var det ingen särskild stor del som omfattade dessa tankegångar. Medvetenheten om att dessa tankar måste ta sig ett organiserat uttryck finns hos än färre. Men vi är övertygade om att de här idéerna breder ut sig. Inte på något rätlinjigt sätt, utan upp och ned i takt med klasskampens utveckling och den medföljande medvetandenivån hos arbetarklassen.

Vad betyder detta konkret? Vi tog tidigare upp strejkkommitténs ombildande till kontaktkommittén. Här bör det påpekas att vi strävar efter att kontaktkommitténs medlemmar väljs på stormöten, inte på fackmöten. Dessa stormöten, kommer, i likhet med fackmötena, att samla färre personer, då inget händer och fler och fler då nya orättvisor kommer fram i skogen. Men är det då inte fråga om en ny fackförening? Nej: Denna kontaktkommitté, och dess basorganisering, mobiliserar för vissa bestämda krav. De sitter inte som remissinstanser till staten och borgarna. De är inte med om att skapa arbetarfientliga lagar. De sitter inte i klassdomstolen och försöker ge intryck av att staten är något som svävar fritt över klasserna. Den är uttryck för en klasskampslinje, för en självständig organisering. Det är det som är den avgörande skillnaden.

Men den här linjen blev ju nerröstad av kontaktkommittén? J a, men det ändrar ingenting i sakfrågan för vår del. Vår uppgift måste vara att genom propaganda och politiskt arbete förankra denna linje hos skogsarbetarna. Det ska vi i mån av resurser och möjligheter också göra. Och inte bara bland skogsarbetarna.

KLASS MOT KLASS:

SJÄLVSTÄNDIG KAMP OCH ORGANISERING!

APPENDIX I

Till Sveriges Arbetare !

Vi skogsarbetare står nu inför den största konflikt vi någonsin haft med våra arbetsgivare, och vi ämnar kämpa till det yttersta för våra krav, främst då

månadslön utan meritvärdering.

Vi har otaliga gånger framfört detta krav och vi har använt alla metoder som står till buds inom ramen för fackligt arbete, utom strejk, för att bli hörsammade. Tyvärr har resultatet av alla ansträngningar blivit endast mycket små framsteg. Då vi nu har anledning att frukta, att även årets avtalsrörelse skall bli en ny stor besvikelse för oss, så har vi tillgripit strejk i skogen för att bryta arbetsgivarnas motstånd. När vi gör det, är det inte för strejkens egen skull, ej heller i desperation eller i behov av att ytterligare demonstrera vårt missnöje. Då vi blåste till strid, var det för att vinna seger, och vi vet vad vi gett oss in i.

Våra motståndare är starka. De kan jämte sina bundsförvanter ställa hela det svenska kapitalistiska systemet mot oss. De behärskar stora delar av vårt lands naturtillgångar, nästan allt av fabriker, varv och verkstäder, många storbanker och multinationellt kapital, Dessutom har de direkt och indirekt inflytande över stora delar av massmedia.

Men vi rädes inte denna starka motståndare. Vi har nämligen en kraft att sätta emot som ingenting kan krossa, om vi bara lyckas mobilisera den i största utsträckning: ARBETARSOLIDARITETEN:

Vi vädjar därför till Sveriges samtliga arbetare att stödja vår strejk:

Håll möten inom edra föreningar, fackliga och politiska.

Stöd skogsarbetarnas krav om månadslön.

Med kamphälsning:
Strejkkommittén

APPENDIX II

Ordlista

Avtalsområden: Skogs är indelat i tre stycken avtalsområden; norra trädprisområdet - Norr- och Västerbotten, Ångermanland, Medelpad, Jämtland och Lappland. WDHU-området - Hälsingland, Härjedalen, Gästrikland, Värmland, Dalarna, Västmanland och Uppland, Övriga landet kallas för södra regionen.

Avtalsråd: Rådgivande församling av skogsarbetare inom Skogs; förbundsstyrelsen har bestämmanderätt.

SAC: Sveriges Arbetares Centralorganisation, den syndikalistiska fackorganisationen. Har ca 23 000 medlemmar.

(Utgiven av ARBETARPRESS 1976)

 Tillbake

www.folkmakt.nu

